

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
КАФЕДРА ДИТЯЧИХ ХВОРОБ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**У МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНІ ТА ДЕОНТОЛОГІЧНІ
ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ МЕДИЦИНИ
(НЕМЕДИЧНІ ПРОБЛЕМИ В МЕДИЦИНІ)»**

28-29 ЛЮТОГО 2024 РОКУ

м. Запоріжжя

УДК 614.253
С69

Редколегія:

Л.М. Боярська – завідувач кафедри дитячих хвороб ЗДМФУ, кандидат медичних наук, професор;

І.Г. Утюж – завідувач кафедри суспільних дисциплін ЗДМФУ, доктор філософських наук, професор;

Ю.В. Котлова – кандидат медичних наук, доцент кафедри дитячих хвороб ЗДМФУ;

Д.П. Сенетий – доктор філософських наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМФУ;

Н.В. Спиця – кандидат філософських наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМФУ;

Ю.О. Іріоглу – кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМФУ.

С-69 Соціально-етичні та деонтологічні проблеми сучасної медицини (немедичні проблеми в медицині): зб. матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції (28-29 лютого 2024 року). – Запоріжжя: ЗДМФУ, 2024. – 312 с.

Автори матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наданої у доповідях інформації й точність наведених цитат. Точка зору автора не завжди може співпадати з позицією редколегії.

<i>Добридень О.В., Колдунов Я.В.</i> ДУХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА КОМПОНЕНТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ.....	45
<i>Дружкін М.В.</i> ПЕРЕТИН МЕЖ: ЕТИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ РАМКИ КІБОРГІЗАЦІЇ ТА ГЕНЕТИЧНОГО ДИЗАЙНУ В СУЧАСНОМУ СВІТІ ТА УКРАЇНІ.....	46
<i>Іванькова Н.А.</i> ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК НОВА ПАРАДИГМА ОСВІТИ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ.....	47
<i>Коваленко В.А.</i> СУЧАСНІ МЕДИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ: МІЖ ПРОГРЕСОМ І ЕТИКОЮ.....	48
<i>Лісунов М.С.</i> ТРАНСГУМАНІЗМ ТА БІОЕТИКА – СОЦІОКУЛЬТУРНІ ПОГЛЯДИ НА ВДОСКОНАЛЕННЯ ЛЮДИНИ.....	49
<i>Лісунова Т.О.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В РАМКАХ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ.....	51
<i>Моргунцов В.О.</i> ТРАНСГУМАНІЗМ ТА МОРАЛЬНЕ УДОСКОНАЛЕННЯ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТА ВИКЛИКИ.....	53
<i>Недельська С.М., Лямцева О.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПСИХІЧНОГО СТАНУ ДІТЕЙ З БРОНХІАЛЬНОЮ АСТМОЮ: ПОГЛЯД ДИТЯЧОГО АЛЕРГОЛОГА З ФІЛОСОФСЬКОЇ ПЕРСПЕКТИВИ.....	54
<i>Олексенко Р.І.</i> СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ФІЛОСОФІЇ ЦИФРОВОЇ МЕДИЦИНИ У КОНТЕКСТІ НОВИХ ВИКЛИКІВ І МОЖЛИВОСТЕЙ.....	55
<i>Поцулко О.А., Чабаненко М.Ю.</i> ПРОРИВ У МАЙБУТНЄ МЕДИЦИНИ ЧЕРЕЗ... ПИТАННЯ ФІЛОСОФІЇ	57
<i>Поцулко О.А., Опанасевич Т.С.</i> АПРІОРНІ ОСНОВИ АПОСТЕРІОРНИХ НАУК (НА ПРИКЛАДІ БІОЛОГІЇ, МЕДИЦИНИ ТА ЕКОНОМІКИ)	62
<i>Поцулко О.А.</i> МЕДИЦИНА 4П ЯК ФЕНОМЕН НАДІЇ	61
<i>Рижов О.А.</i> ІНТЕГРАЦІЯ ДОСВІДУ ЛІКАРЯ З СИСТЕМОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ – ШЛЯХ ДО ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО БРЕНДУ УНІВЕРСИТЕТУ.....	63
<i>Серіков К.В.</i> ЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ СЕРЦЕВО-ЛЕГЕНЕВОЇ РЕАНІМАЦІЇ.....	65
<i>Спиця Н.В., Гула І. Д.</i> МЕДИЧНА АНТРОПОЛОГІЯ ЯК ОБОВ'ЯЗКОВА УМОВА ПОВНОЦІННОГО РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ.....	68
<i>Утюж І.Г., Робота Д.В.</i> ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ЛАБОРАТОРНОЇ МЕДИЦИНИ.....	69
<i>Шубін В.О.</i> СОВІСТЬ, ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІКАРЯ.....	71
СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ БІОЕТИКИ	
<i>Томаревська О.С., Елланська Н.Г., Бондаренко О.М., Чивільова Л.М., Поляков О.А.</i> ІНКЛЮЗІЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВА ГЕРОНТОЛОГІЧНОЇ ІНТЕГРАТИВНОСТІ СУСПІЛЬСТВА ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДБУДОВУВАННЯ КРАЇНИ.....	72

різних захворювань, але також викликає серйозні етичні спірні питання, зокрема, щодо можливості модифікації генетичного матеріалу для поліпшення фізичних та когнітивних характеристик людини. Це відкриває потенціал для зловживання та створення моральних дилем, а також порушує питання приватності та конфіденційності генетичної інформації.

Поряд із етичними викликами, важливо враховувати й психологічні аспекти використання новітніх медичних технологій. Щодо цього, значний інтерес викликають питання щодо психологічного впливу генетичного тестування та результатів таких тестів на самопочуття та психічне здоров'я особистості. Отримання інформації про схильність до певних захворювань може спровокувати тривогу, депресію, або навіть страх перед майбутнім. Такі аспекти важливо враховувати при розробці та впровадженні медичних програм та технологій для забезпечення повного фізичного та психологічного благополуччя пацієнтів.

Окрім того, важливо враховувати й соціальний вимір впливу медичних новацій. Швидкі та значні зміни в медицині можуть призвести до збільшення рівня соціальної нерівності у доступі до медичних послуг та технологій. Наприклад, високі вартості новітніх медичних процедур та технологій можуть зробити їх недоступними для значної частини населення, зокрема, для людей з низьким доходом або без страхового покриття. Це ставить під загрозу принцип справедливості та доступності медичної допомоги для всіх, що є однією з основних цінностей медичної етики.

Висновок. Таким чином, індивідуум у 21-му столітті переживає перехрестя між можливостями прогресу та етичними та психологічними викликами. Синтез між медичним прогресом, етичними принципами та психологічним комфортом є важливою передумовою для створення справедливого та гуманного суспільства. Тільки з врахуванням цих аспектів ми зможемо забезпечити розвиток медицини, який буде сприяти загальному добробуту та повноцінному розвитку індивідуума.

Список використаних джерел

1. Savulescu, J., & Bostrom, N. (2023). The Ethics of Genetic Engineering. *Journal of Bioethics*, 8(2), 66 -75.
2. Aultman, J. M., & Hochberg, L. L. (Eds.). (2021). *Ethical Dilemmas in Medicine: Case Studies and Perspectives*. New York, NY: Academic Press.
3. Vaughn, L., & MacDonald, C. (2021). *Bioethics: Principles, Issues, and Cases*. New York, NY: Oxford University Press.
4. Jecker, N. S., & Pearlman, R. L. (Eds.). (2024). *Healthcare Ethics: Ethical Considerations in the Digital Age*. Cambridge, MA: MIT Press.

ТРАНСГУМАНІЗМ ТА БІОЕТИКА – СОЦІОКУЛЬТУРНІ ПОГЛЯДИ НА ВДОСКОНАЛЕННЯ ЛЮДИНИ

Лісунов Михайло Сергійович
аспірант кафедри травматології та ортопедії ЗДМФУ
Науковий керівник: д. ф. н., професор Утюж Ірина Геннадіївна,
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет.

Актуальність питань, пов'язаних з трансгуманізмом та вдосконаленням людини, визначається наявністю широкомасштабних змін у сучасному суспільстві, технологічних проривах і етичних викликах, пов'язаних із застосуванням новітніх технологій до людського організму та ідентичності.

Біотехнологічні зміни природи людини несуть певні перспективи і ризики, зокрема: етичні виклики, пов'язані з технологічним втручанням у людську природу; невизначені межі і норми вдосконалення; непередбачені соціокультурні зміни, що виникли в результаті технологічного вдосконалення людини та адаптація людини до нових реалій; ставлення громадськості до трансгуманізму та вдосконалення людини, що важливо для формування правових та регуляторних підходів; потреба в створенні збалансованих підходів до проблем трансгуманізму.

Під час формування дискусійного процесу стосовно ідей трансгуманізму виникло дві групи дослідників та з'явився термін "біоконсерватор", що представляє собою спробу трансгуманістів систематизувати різноманітність поглядів, що протистоять їх ідеям. Цей термін слугував полемічним інструментом для об'єднання різних нетрансгуманістичних точок зору під загальною ідеєю неприпустимості вдосконалення природи людини. Біоконсерватори стурбовані можливими етичними, соціокультурними та біологічними наслідками такого втручання.

Міжнародна трансгуманістична група дослідників виступає важливим гравцем у цьому полі. Критичні оцінки від Юргена Габермаса (Jürgen Habermas) [2] і Міхаеля Сенделя (Michael Sandel) [3], а також відповіді від Джоана Роді (Johann Roduit) [4] і Френсіса Камма (Frances Kamm) [5], говорять про широкий спектр поглядів на моральні аспекти покращення людини. Також привертають увагу праці Ніка Бострома (Nick Bostrom) [6], що присвячені розвитку штучного інтелекту та трансгуміназму. Роботи Юліана Савулеску (Julian Savulescu)[7], що вивчає етичні аспекти технологій вдосконалення людини та генної інженерії, зокрема можливості впливу на моральні стандарти та вдосконалення моральної поведінки шляхом медичних інтервенцій; використання генетичної інженерії для поліпшення фізичних і когнітивних можливостей людей; використання генетичної інженерії для поліпшення фізичних і когнітивних можливостей людей; подолання старіння та досягнення довголіття за допомогою біотехнологій. Цікавою є позиція Френсіса Фукуяма (Francis Fukuyama) [8], що висловлює обурення щодо технологічного вдосконалення та постгуманізму. З погляду філософії та етики, обговорення того, що робить особистість, стає ключовим питанням. Різні традиції та теорії визначають основні здібності особистості різним чином. Питання про те, чи може людина бути визнана особистістю, яка активно займається діяльністю, або чи достатньо володіє внутрішньою здатністю до цієї діяльності, визначає межі особистісного визнання. Також є ряд небезпек, пов'язаних із втручанням в природну сутність людини. Втручання в генетичний склад людини може порушити непорушність особистої природи та її унікальності. Це викликає питання про те, чи є етично припустимим змінювати те, що визначає індивіда. Технологічні вдосконалення можуть створювати нові форми нерівності, оскільки не всі мають рівний доступ до цих технологій. Це вимагає уважної регуляції та обговорення, як уникнути зростання соціальної нерівності. Втручання в генетику та інші аспекти людської природи може мати непередбачувані наслідки. Етичне питання полягає в тому, як ефективно передбачати та управляти можливими ризиками, а також як захистити індивідів від негативних наслідків. Використання технологій вдосконалення пов'язане з питанням автономії та свободи вибору. Якщо технології впливають на особисті рішення, виникає питання, наскільки це відповідає принципам автономії. Технологічне вдосконалення може відкривати можливості для створення комбінованих видів, таких як люди-машини або генетично модифіковані істоти. Це викликає етичні питання стосовно ставлення до цих нових форм життя. Робота з технологіями вдосконалення може вимагати експериментів та досліджень на людях. Питання етики стосуються добровільності участі, конфіденційності та можливих ризиків.

Втручання у людську природу може значно впливати на культурні та суспільні аспекти, породжуючи питання щодо збереження різноманітності культур. Технологічне вдосконалення може переглядати традиційні норми і цінності, викликаючи перегляд поглядів на етику, сімейні відносини та інші аспекти життя. Інновації у технологіях можуть створювати нові культурні течії та визначати способи вираження, мистецтва та інші аспекти культури. Технології вдосконалення можуть формувати технокультуру, де вони стають невід'ємною частиною культурного досвіду, впливаючи на сприйняття світу та ідентичність. Це може вплинути на мову, стиль життя та інші культурні аспекти, включаючи відображення унікальності індивідів. Зміни в людській природі можуть також викликати перегляд релігійних і філософських поглядів, впливаючи на практики та взаємини з ідентичністю. Застосування технологій може сприяти глобалізації та культурному обміну, розширюючи світогляд, але водночас викликаючи питання про збереження унікальних культурних особливостей. Технології можуть також переосмислити потребу в компетенціях та навичках, викликаючи зміни в освіті та культурі навчання.

Дослідження етичних та філософських аспектів трансгуманізму та вдосконалення людини відкриває важливі питання про ідентичність, моральність та межі технологічного втручання. Визначення меж для технологічного вдосконалення повинно ґрунтуватися на етичних принципах, забезпечуючи безпеку та добробут. Важливо встановити етичні стандарти для прийнятних видів вдосконалень, уникати соціальної нерівності та захищати основні права. Люди повинні мати право на відповідальні рішення стосовно вдосконалень, а визначення меж повинно ґрунтуватися на спільних моральних цінностях та ризиках, враховуючи громадську думку та наукові дослідження.

Висновки: Сучасні технології, такі як генетичне редагування, штучний інтелект, постають як потужні засоби для впливу на фізичні та когнітивні аспекти людського існування. Це викликає глибокі етичні дебати про межі технологічного вдосконалення, враховуючи зміни в суспільних цінностях. Розвиток медичних технологій, таких як органічне модифікування та подовження життя, породжує етичні питання про використання технологій для збереження здоров'я. Трансгуманістичні практики викликають переосмислення концепцій ідентичності та гендеру, що веде до дискусій про вплив технологій на традиційні уявлення про людину. Зростання можливостей вимагає адаптації правових та етичних рамок для врегулювання вдосконалення людини.

Список використаних джерел

1. Bostrom, N. & Philosophy Documentation Center. (2005). Transhumanist Values. *Journal of Philosophical Research*, 30(9999), 3–14. https://doi.org/10.5840/jpr_2005_26
2. Fukuyama, Francis. 2002. *Our posthuman future: Consequences of the biotechnology revolution*. New York: Farrar, Straus and Giroux.
3. Habermas, Jürgen. 2003. *The future of human nature*. Malden, MA: Polity Press
4. Jotterand, F., & Ienca, M. (2023). *The Routledge Handbook of the Ethics of Human Enhancement* (1-е изд.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003105596>
5. Kamm, Frances. 2009. What is and is not wrong with enhancement? In *Human enhancement*, ed. Julian Savulescu and Nick Bostrom, 91–130. New York: Oxford University Press
6. Roduit, Johann A. R. 2016. *The case for perfection: Ethics in the age of human enhancement*. Frankfurt am Main: Peter Verlag.
7. Sandel, Michael J. 2007. *The case against perfection: Ethics in the age of genetic engineering*. Cambridge, MA: Harvard University Press
8. Savulescu, Julian, Anders Sandberg, and Guy Kahane. 2011. Well-being and enhancement. In *Enhancing human capacities*, ed. Julian Savulescu, Ruud ter Meulen, and Guy Kahane, 3–18. Malden, MA: Wiley-Blackwell.

ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В РАМКАХ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ

Лісунова Таїсія Олегівна
студентка ФТ-2к(м), 3 мед.факультету гр. 5
Науковий керівник: Д.ф.н., професор Утюж Ірина Геннадіївна
Кафедра суспільних дисциплін,
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет

Міждисциплінарний зв'язок медицини та нейронауки є важливим аспектом у розумінні, формуванні та підтримці здорового способу життя та ментального здоров'я. Об'єднання цих областей дозволяє глибше розуміти взаємозв'язок між фізичним і психічним здоров'ям, і навіть розробляти ефективніші стратегії підтримки загального благополуччя [2].

Спільні дослідження у цих галузях допомагають створювати комплексні підходи до здорового способу життя, враховуючи і фізичне, і ментальне здоров'я. Інтеграція медицини та нейронауки дозволяє розробляти персоналізовані підходи до піклування про здоров'я, враховуючи індивідуальні особливості та потреби.

Нейронаука робить важливий внесок у формування та підтримання здоров'я, забезпечуючи глибше розуміння того, як мозок та нервова система взаємодіють з іншими системами організму та як поведінкові аспекти впливають на фізичне та ментальне здоров'я охоплюючи основні фактори, що його формують або пригнічують [6].

На зараз основним із факторів, що пригнічує здоров'я можна виділити стрес. Особливо стрес, викликаний війною, що відрізняється від повсякденного, оскільки, здебільшого він перевищує нашу здатність адаптуватися та змінюватися. Боротьба зі стресом насамперед полягає у виключенні впливу стресового фактору на організм. На жаль, ми знаходимось у стані війни і, відповідно, у постійному напруженні. Тому нейронаука вивчає, як стресові ситуації впливають на мозок та центральну нервову систему. Нейронаукові дослідження дозволяють краще розуміти біологічні та хімічні процеси, що відбуваються в організмі у відповідь на стрес. Медицина, своєю чергою, аналізує фізіологічні зміни, пов'язані зі стресом. Міждисциплінарні дослідження допомагають розробити стратегії управління стресом, що впливають як на фізичне, так і ментальне здоров'я проявляючись психоемоційними та соматичними порушеннями, визначити ефективні методи керування стресом, такі як медитація, глибоке дихання та інші техніки релаксації [6, 12].

Другим фактором, що може негативно впливати на здоров'я та самопочуття людини є гіподинамія. Тривале зниження фізичної активності тягне за собою атрофічні зміни у м'язах, кістковій тканині, порушення обміну речовин, зниження синтезу білка. Гіподинамія негативно впливає на роботу головного мозку, через неї людина страждає на постійні головні болі, безсоння, емоційну неврівноваженість. Нейронаука досліджує вплив фізичної активності на структуру та функцію мозку. У свою чергу медицина використовує ці знання для розробки рекомендацій щодо фізичної активності, які сприяють не лише фізичному, а й ментальному здоров'ю [6, 12].